

En märkeskvinna på Dalarö.

Bland alla samhällets pampar som styrde och ställde på Dalarö under förra seklet fanns också en framstående kvinna, fröken Sofia Österberg. Vi som inte var med då har kanske mest mött hennes namn i tryck på gamla vykort som hon gav ut på eget förlag. Hon bodde, med dåvarande adressen Övre Tegnérvägen 1, granne med Tullhuset och trapporna ovanför Anders Franzéns bod. Hon var född 1873 på Dalarö och avled december 1961.

Vid hennes 80-årsdag år 1953 skrev kyrkoherden Allan Lindberg några rader om henne i tidningen och vi citerar:

” I många år har Sofia Österberg innehaft en bok- och pappershandel i samhället, men hennes stora vitalitet har även räckt till en mängd kommunala förtroendeuppdrag; hon har suttit i kommunalnämnd, pensionsnämnd, kristidsnämnd, skolråd, medborgarhusförening, m.m., och i några av dessa nämnder även fungerat som ordförande eller v. ordf. Hon har varit den starka kvinnan i dessa sammanhang; de manliga ledamöterna ha alltid med respekt och intresse lyssnat till hennes kloka och framsynta inlägg, och hon har i många fall fällt det sista, avgörande ordet. Hennes tanke är ännu i ålderns höst klar som kristall, och hon äger en andens resning, som väcker beundran.”

Barndomen

Shimmyn har fått del av hennes berättelse från barndomen på Dalarö, upptecknad år 1946 av Brita Stjernswärd, och återger här en del stycken ur hennes historia:

”Jag är född här i Dalarö, min far var lots, han dog när jag var 9 år. Min mor kom hit för att sköta hushället åt en tulluppsyningsman Fogelberg. Han hade två döttrar och han hade ordnat det så att var dotter skulle ha ett hus så han byggde ett till. När mor gifte sig 1870 fick hon köpa det ena huset, ett rum och kök för 300 kr., för döttrarna dogo.”

Renhållning

”Ett öppet avloppsdike gick mellan oss och tullen, där vi byggde slussar som barn. Far lade en trumma av bräder, så det inte skulle fastna så mycket avskräde. I hela backen hade de klosetterna med luckan åt det hållet. När det regnade spolades ju allt rent.

Vi hade en hund och tullen katt och de stod på varsin sida om spången över avloppsdiket på respektive tomt och skällde och fräste men gick aldrig över på varandras mark.

Vatten var det alltid ont om. Diskvattnet slog man aldrig ut, det skulle användas att vattna med. En brunn vid tullen började far att gräva och en bakom vid prästgården. Far hade sett att en fläck nere vid badhuset alltid var grön och sa att då måste det gå att få vatten. Han började och grävde på brunnen i 3 månader. Sedan fick han lungblödning och dog och andra fortsatte. Det var en bra källa. Från Jutholmen och Aspö for dom och hämtade vatten i denna brunn.”

Umgänge

”Mor var inte hemtam här på riktigt, så vi umgicks inte så mycket. Lotsfamiljerna har alltid varit litet aviga mot varandra men det duger bara med lotsfamiljer. Engels och Öhmans var vi med. Nej, inte kan man vara med tullare inte, tycker nån det! Tulluppsyningsman han var ju herrskap, han bodde i Gustaf III:s tullhus och fick umgås med prästen

och fröken Hultman, som hade hotellet, och Westenius, handlanden.”

Sommargäster.

Man neg och krusade mycket för sommargästerna i början. Men man tyckte det var skönt när de reste. Det var som feber på vårarna, innan alla hade fått uthyrt. Det var deras förnämsta inkomst. Sista året far levde hade lotsarna 1.100 kr. i inkomst, annars ungefär 8-900 kr.

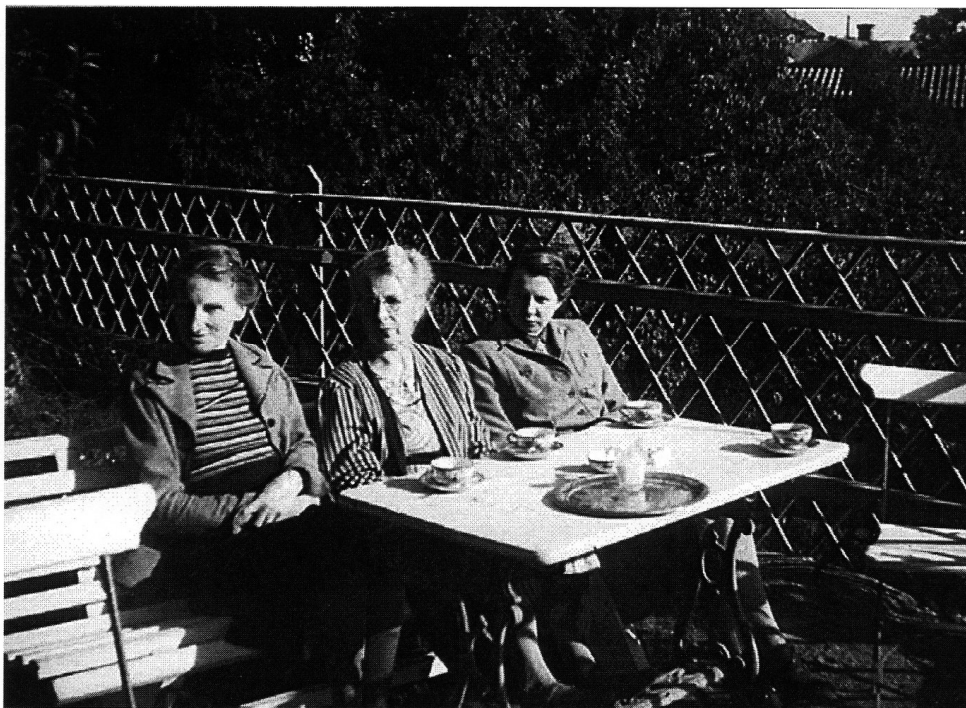
Bebyggelse

”Nord-Amerika”, huset högst uppe på berget vid Strandvägen bakom hotellet, byggdes liksom ”Syd-Amerika” av Johansson, kallad ”Jänken” för han hade varit i Amerika. Hans dotter hette alltid Ebba Jänk. Han var diversearbetare och hade en skuta och seglade ved.”

”I Björnstugan, som nu är riven och ett annat är byggt i stället (se Shimmyn 1/99 och 4/99, red. anm.) bodde gubben Björn, som alltid satt i soffan vid fönstret. Första tiden av vintern satt han i ena hörnet av soffan och sedan i andra och då sa far: ”Nu har Björn vänt sig i idet.”

Bad

”Mitt för fiskare Sandbergs var ett stort badhus med herr- och dambad. En barnbassäng, där vi brukade bada. Men det kostade 3 kr. i månaden, så det var inte alltid man kostade på sig det. Det var en flicka från Jutholmen, som sålde fisk här och sedan arbetade hon i badhuset. Hon hade så ovanligt vackra tänder och när någon sa det till henne svarade hon: ”Ja, det har aldrig vatt börste i min mun.”

Sofia Österberg, i mitten, vid kaffebordet på sin tomt just ovanför Fiskarhamnen. Är det möjligen Ebba Eklund på högra sidan? Vem är damen på Sofias vänstra sida?

Utsikt från Sofias terrass. Vi förmodar på trettioalet.